

CENTRUM OTWARTEJ EDUKACJI
SZKOŁA GŁÓWNA HANDLOWA W WARSZAWIE

**STANDARDY METODYCZNE
TWORZENIA MATERIAŁÓW DYDAKTYCZNYCH
ORAZ PROWADZENIA ZAJĘĆ ONLINE
W SYSTEMIE **

[Warszawa, 2016 r.]

Spis treści

WPROWADZENIE	2
Kto może prowadzić wykład online w SGH?	3
PLATFORMA E-SGH	4
1. Przygotowanie materiału e-learningowego	4
1.1 Określenie celów dydaktycznych	4
1.2 Wymiar godzinowy przedmiotu e-learningowego	6
1.3 Kompetencje studenta	7
2. Struktura treści dydaktycznych	8
2.1 Struktura modułu w formie filmu	8
2.2 Struktura modułu w formie slajdów z treścią	9
2.3 Formy interaktywności w materiałach dydaktycznych	11
2.4 Forma przygotowania materiałów	13
2.5 Prawo autorskie w e-learningu	17
2.6 Zadania autora treści online w pigułce	18
3. Prowadzenie zajęć online	19
3.1 Przebieg zajęć online	20
3.2 Zadania e-nauczyciela	22
3.3 Narzędzia do realizacji aktywności online na platformie e-sgh	23
NIEZBĘDNIK E-SGH	26

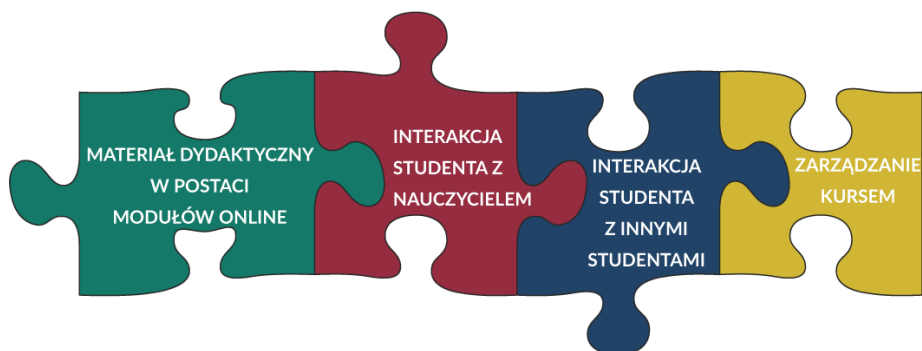
Wprowadzenie

System e-learningowy SGH umożliwia uzupełnianie programu kształcenia formami nowoczesnej edukacji. W tym celu wykładowcy SGH mogą korzystać z dwóch autorskich narzędzi: platformy e-learningowej e-sgh (www.e-sgh.pl) oraz aplikacji Niezbędnik e-sgh (www.e-sgh.pl/niezbednik).

Na platformie e-sgh mogą być realizowane przedmioty w formie e-learningu oraz blended learningu.

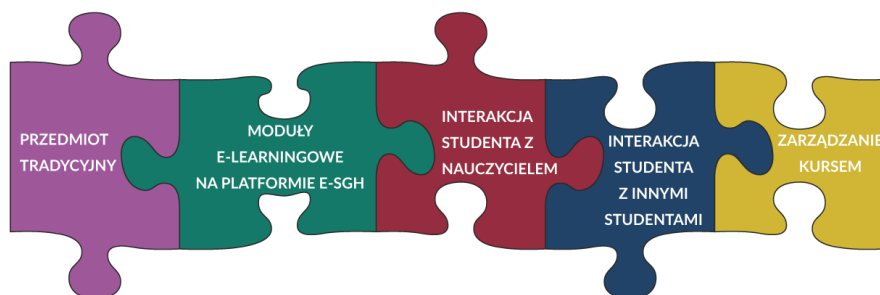
Przedmiot realizowany w formie e-learningu (tzw. wykład online) odbywa się w całości przez internet. Studenci, uczestnicząc w wykładzie online, kontaktują się z wykładowcą za pośrednictwem platformy e-learningowej, studiują multimedialne treści wzbogacone filmami edukacyjnymi, dyskutują na forum oraz czacie i tylko na zakończenie semestru spotykają się w tradycyjny sposób – w sali dydaktycznej, żeby zdać egzamin.

PRZEDMIOT E-LEARNINGOWY

Przedmiot realizowany w formie blended learningu to zajęcia mieszane (komplementarne), stanowiące połączenie zajęć tradycyjnych (w sali wykładowej) i zajęć online na platformie e-sgh. W takiej formie mogą być realizowane m.in. wykłady autorskie i kierunkowe oraz przedmioty podstawowe na studiach licencjackich i magisterskich, dla których w sylabusie oprócz zajęć tradycyjnych przewidziano godziny zajęć w formie e-learningu.

PRZEDMIOT BLENDED-LEARNING KOMPLEMENTARNOŚĆ I WZAJEMNE POWIĄZANIE TREŚCI

Kto może prowadzić wykład online w SGH?

Wykłady online mogą prowadzić pracownicy naukowo-dydaktyczni SGH, którzy zgłosili przedmiot do oferty dydaktycznej na dany rok akademicki i opracowali materiały dydaktyczne z wykorzystaniem nowoczesnych technologii. Przedmiot w sylabusie jako formę realizacji zajęć powinien wskazywać e-learning bądź blended learning. Do współpracy zapraszamy specjalistów w danej dyscyplinie naukowej, którzy chcą przygotować i prowadzić zajęcia z wykorzystaniem nowoczesnych technologii.

Nim przedmiot zostanie zgłoszony do oferty dydaktycznej, prosimy o kontakt z Centrum Otwartej Edukacji SGH (COE SGH), e-mail: e-sgh (w domenie sgh.waw.pl), tel. (22) 564 97 22. Wspólnie z metodykami opracowany zostanie wstępny sylabus przedmiotu i forma realizacji zajęć online.

Większość wykładowców SGH posiada już konto w systemie e-sgh – login ma postać: imie_nazwisko bez polskich znaków diakrytycznych. W przypadku konta zintegrowanego z systemem SGH jest to login SGH – taki jak do Wirtualnego Dziekanatu czy poczty SGH.

Zakładając konto na platformie www.e-sgh.pl, nauczyciel otrzymuje konto w Niezbędniku (www.e-sgh.pl/niezbednik) i odwrotnie.

Platforma sgh

Platforma e-learningowa e-sgh to autorski LMS (ang. *Learning Management System*) dostępny za pośrednictwem przeglądarki internetowej. Umożliwia on wykładowcom SGH realizację wybranych przedmiotów z oferty dydaktycznej SGH w formie e-learningu oraz blended learningu.

Przygotowując wykład online lub blended learning, wykładowca opracowuje treść merytoryczną w pliku tekstowym. Jeżeli zamierza realizować wykład w postaci filmu, w pliku tekstowym opracowuje jego scenariusz. Wdrożenia wykładu na platformę e-sgh dokonują pracownicy COE SGH. Oni także współpracują z nauczycielami w zakresie administrowania wykładem. Nauczyciel nie ma możliwości samodzielnego zamieszczania głównych treści wykładu na platformie.

1. PRZYGOTOWANIE MATERIAŁU E-LEARNINGOWEGO

Autor opracowuje materiał e-learningowy (zarówno w przypadku wykładu online, jak i w formie blended learningu) w oparciu o sylabus przedmiotu, z uwzględnieniem wymiaru godzinowego przedmiotu.

1.1 Określenie celów dydaktycznych

Przystępując do przygotowania materiału e-learningowego, należy pamiętać, że cele dydaktyczne są niezwykle ważnym elementem procesu dydaktycznego – to one koordynują i strukturalizują cały proces. **Prawidłowe sformułowanie celu** polega na określeniu **umiejętności, wiedzy i zmiany w postawach**, jakie mają uzyskać uczestnicy procesu edukacyjnego po jego zakończeniu. Określenie celów jest kluczowym działaniem dla dalszego projektowania procesu kształcenia, gdyż to właśnie

od nich zależą zarówno treści, jak też formy, metody i środki wykorzystane w procesie dydaktycznym.

Analiza potrzeb i określenie celów pozwalają oszacować, na ile realizacja danego wykładu w formie e-learningu będzie uzasadniona dla skuteczności całego procesu. W związku z powyższym należy podkreślić, że **wykłady w formie e-learningu powinny być realizowane wtedy, kiedy zastosowanie takiej właśnie formy jest dydaktycznie uzasadnione i umożliwia realizację wyznaczonych celów.**

WPŁYW CELÓW KSZTAŁCENIA NA INNE ELEMENTY PROCESU DYDAKTYCZNEGO

Aby właściwie przygotować przedmiot e-learningowy (bądź blended learningowy), należy odpowiedzieć na następujące pytania:

- 1) Jaki jest czas przewidziany na jego realizację (wynikający z sylabusu zajęć)?
- 2) Kim są odbiorcy i jakie kompetencje mają zdobyć?
- 3) Jaka powinna być kolejność i tempo realizacji zagadnień?
- 4) Jakie środki dydaktyczne będą odpowiednie do realizacji celu zajęć?

Wykład online (przedmiot e-learningowy) składa się z mniejszych części – modułów. Z reguły 1 moduł to 2 godziny dydaktyczne. W związku z tym 30-godzinny wykład online składa się z 10 modułów (20 godzin dydaktycznych) i 10 godzin wirtualnych zajęć na platformie (realizowanych m.in. poprzez forum dyskusyjne, czat, blog, wiki czy komunikator pocztowy). W przypadku sobotnio-niedzielnego trybu studiów obowiązkowych modułów jest odpowiednio mniej (zależnie od wymiaru godzinowego przedmiotu w sylabusie).

W przypadku **przedmiotu blended learning** wykładowca powinien zdecydować, która część wykładu będzie realizowana w formie online na platformie, a która w sposób tradycyjny. Sposób łączenia zajęć tradycyjnych i zdalnych powinien wynikać z przesłanek merytorycznych, np. podstawy teoretyczne omawiane są na tradycyjnych zajęciach, a za pośrednictwem internetu studenci realizują konkretny projekt czy case study, pracują na forum dyskusyjnym, rozwiązują testy etc. I tak, np. przedmiot realizowany w formie blended learningu, który w sylabusie ma następujący wymiar godzinowy:

Forma zajęć	wymiar godzinowy
Ogółem:	30
Wykład	21
Ćwiczenia	0
Praca samodzielna plus e-learning	9

może być realizowany w podziale na wykład w formie tradycyjnej (w sali wykładowej) odpowiadający 21 godzinom oraz na zajęcia na platformie e-sgh w odpowiadające 9 godzinom. Te 9 godzin online może być wypełnionych np. 3 modułami z treścią po 2 godziny (co odpowiada 6 godzinom) oraz 3 godzinami aktywności online studenta (realizowanej m.in. poprzez forum dyskusyjne, czat, blog, wiki czy komunikator pocztowy).

W przypadku przedmiotu w formie blended learningu możliwych jest wiele wariantów realizacji części e-learningowej. Szczegółowe rozwiązania powinny być każdorazowo ustalane w odniesieniu do konkretnego przedmiotu we współpracy z metodykiem COE SGH.

1.3 Kompetencje studenta

W trakcie przygotowania zawartości merytorycznej do modułu e-learningowego autor powinien wybierać treści umożliwiające osiągnięcie celów kształcenia oraz zawsze mieć na uwadze odbiorcę treści.

Kim są potencjalni uczestnicy?

Co już wiedzą w danym obszarze?

Jaką wiedzę, umiejętności i postawy powinni posiadać po zakończeniu zajęć?

Nie można zapominać, iż coraz większego znaczenia nabiera kształcenie nieformalne, które staje się istotnym elementem procesu uczenia się. Do tej kategorii należy zaliczyć przede wszystkim wykorzystanie tzw. technologii społecznościowych, które pozwalają na szybkie i łatwe dzielenie się informacjami, wspólne budowanie lub poszerzanie wiedzy, jak też na wymianę doświadczeń i poglądów. W związku z powyższym autor, przygotowując treści materiału e-learningowego, może wykorzystywać darmowe aplikacje społecznościowe, wychodząc poza platformę e-learningową e-sgh.

Opracowując treści modułu online, należy uwzględnić preferencje odbiorców, dla których ze względu na zachodzące zmiany pokoleniowe preferowaną formą zdobywania wiedzy jest często korzystanie z różnego rodzaju audiowizualnych środków przekazu (tj. wzrokowo-słuchowe sposoby przekazu stosowane w procesie kształcenia, np. filmy, nagrania audio, prezentacje multimedialne, animacje, symulacje komputerowe). Warto mieć na uwadze, że stosowanie elementów graficznych, animacji czy filmów może pełnić podobne funkcje jak komunikacja niewerbalna nauczyciela podczas bezpośredniego kontaktu ze studentem.

2.

STRUKTURA TREŚCI DYDAKTYCZNYCH

Struktura przedmiotu w formie e-learningu/ blended learningu odgrywa znaczącą rolę w tym, jak studenci będą się uczyć. Treści danego przedmiotu podzielone są na mniejsze jednostki – moduły. Liczba modułów w ramach danego przedmiotu wynika z jego wymiaru godzinowego. Każdy moduł (odpowiednik tzw. jednej lekcji) zbudowany jest w podobny sposób – treści podzielone są na części tematyczne (tzw. slajdy), które kolejno wyświetlają się na ekranie.

Przedmiot realizowany w formie e-learningu/ blended learningu powinien składać się z:

1. Informacji o przedmiocie – dzięki którym student wie, jakich zagadnień dotyczy kurs.
2. Materiałów dydaktycznych – dzięki którym student zdobywa wiedzę i umiejętności.
3. Materiałów utrwalających – dzięki którym student powtarza i systematyzuje wiedzę.

2.1

Struktura modułu w formie filmu

Jeden 2-godzinny moduł e-learningowy to:

- 30-60 minutowy materiał filmowy podzielony na części (kilkuminutowe filmy) zgodnie z podtematami;
- część kontrolna.

Materiał dydaktyczny w formie filmu jest najpełniejszym odwzorowaniem tradycyjnego wykładu. Jego przewagą jest to, że może być odtwarzany w dowolnym czasie i tempie, a to zapewnia indywidualizację procesu uczenia się.

Moduł w formie filmu powinien mieć podobną strukturę jak zestaw slajdów z treścią (patrz niżej), tj. składać się ze wstępu, części zasadniczej, elementów kontrolnych, zakończenia i materiałów dodatkowych. Więcej informacji o przygotowaniu materiału audiowizualnego znajduje się w rozdziale „[Forma przygotowania materiałów](#)”.

2.2 Struktura modułu w formie slajdów z treścią

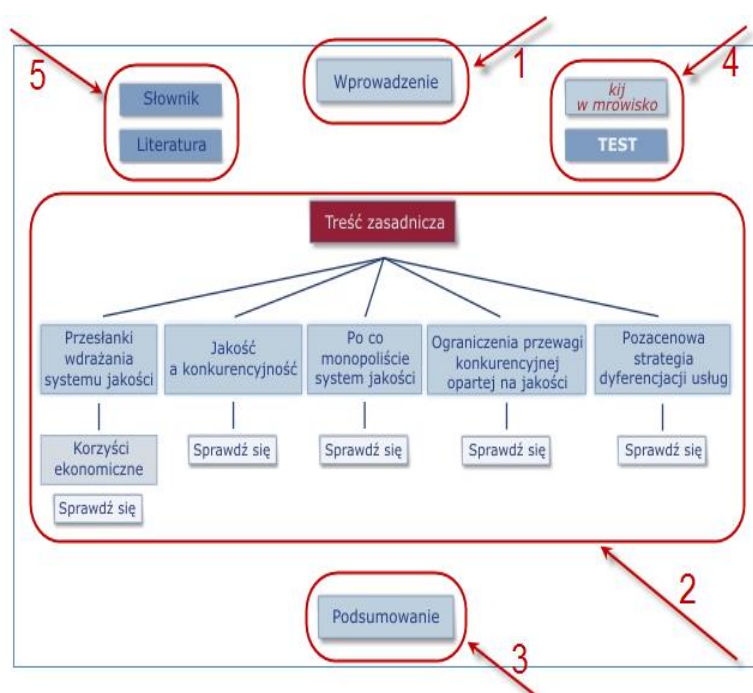
Jeden 2-godzinny moduł e-learningowy to:

- 10-20 stron treści (wraz z ew. elementami graficznymi) w formie uporządkowanego materiału: wyróżnione tematy, podtematy – treść podzielona w logiczne sekcje (slajdy).

„Małe porcje wiedzy” pozwalają łatwiej przyswajać materiał dydaktyczny całego przedmiotu. Osiąganie kolejnych punktów kontrolnych (zakończenie pracy z danym slajdem czy całym modułem) to odczuwalny dla studenta progres w procesie uczenia się.

UWAGA: zbyt długie moduły obniżają zainteresowanie i motywację studenta, męczą!

Przykładowa struktura modułu

1. Wprowadzenie

- streszczenie modułu
- cele modułu

2. Treść zasadnicza

- podzielona na podtematy
- cząstkowe elementy kontrolne

3. Podsumowanie

- przypomnienie celu
- powtórzenie głównych kwestii

4. Główna część kontrolna

- odnoszącą się do treści całego modułu

5. Materiały dodatkowe

- np. słownik, literatura,

Materiał dydaktyczny tworzony dla potrzeb jednego modułu (lekcji online) powinien zawierać następujące elementy:

1. wstęp;
2. treść zasadniczą;
3. podsumowanie;
4. część kontrolną, zagadnienia problemowe;
5. dodatkowe zasoby.

Wstęp to wprowadzenie do treści modułu. Powinien zawierać takie elementy, jak:

- informacja o celu dydaktycznym i krótki opis przedmiotu;
- informacja o liczbie godzin realizowanych w formie online;
- słowa kluczowe dla omawianego materiału;
- opis zagadnień, których znajomość ułatwi przyswojenie treści zasadniczej – jeżeli jest to możliwe, powinny być podane odnośniki do tych zasobów lub też przygotowany dodatkowy materiał;
- zarys praktycznego wykorzystania omawianej problematyki.

Treść zasadnicza materiału dydaktycznego powinna być czytelnie skonstruowana, podzielona na małe jednostki wiedzy i zilustrowana przykładami.

Podsumowanie powinno przypominać cel dydaktyczny zajęć oraz informacje o sposobie jego zrealizowania, a także zawierać powtórzenie kluczowych zagadnień omówionych w materiale.

Część kontrolna powinna umożliwić samodzielne sprawdzenie nabytej wiedzy za pomocą interaktywnych testów, zadań z sugerowaną odpowiedzią nauczyciela, quizów, krzyżówek edukacyjnych oraz pytań kontrolnych. Stopień nasycenia materiału elementami interaktywnymi zależy od specyfiki przedmiotu, niewątpliwie jednak część sprawdzająca powinna je zawierać. W przypadku braku lub niskiego stopnia implementacji rozwiązań interaktywnych pytania kontrolne nabierają charakteru obligatoryjnego.

Zagadnienia problemowe mają na celu przejście z etapu samokształcenia do pracy w czasie wirtualnych zajęć. Ta część materiału powinna zawierać zadania i pytania otwarte, studia przypadku, opisy sytuacji problemowych oraz inne zagadnienia umożliwiające pracę studenta z prowadzącym i pozostałymi studentami.

Dodatkowe zasoby to część domykająca materiał dydaktyczny, choć nie oznacza to, iż muszą być one prezentowane na końcu modułu. Powinna ona zawierać dodatkowe treści dydaktyczne w zewnętrznych plikach (np. podręcznik w pliku pdf, arkusz kalkulacyjny z danymi będący podstawą obliczeń prowadzonych w czasie zajęć, materiał audio i/lub audiowizualny wspomagający przyswojenie wiedzy) oraz wykaz literatury podstawowej i uzupełniającej.

W przypadku przedmiotów e-learningowych o małej liczbie godzin lub przedmiotów w formie blended learningu struktura ta może być uproszczona i nie musi zawierać wszystkich powyżej wspomnianych elementów.

2.3 Formy interaktywności w materiałach dydaktycznych

Interakcje studenta z treścią kursu pozwalają kompensować brak obecności nauczyciela. Dlatego przy projektowaniu modułu istotne jest uwzględnienie różnych elementów interaktywnych.

Na platformie e-sgh istnieje możliwość uatrakcyjniania materiału e-learningowego poprzez:

- a) **linki, hiperłącza** – dodatkowe objaśnienia, definicje, dodatkowe zasoby – otwierane dzięki kliknięciu myszką („czytaj więcej”, „więcej informacji na ten temat...”);
- b) **przykłady, case studies;**
- c) **filmy, nagrania audio;**
- d) **animacje, symulacje;**
- e) **zdjęcia, ilustracje, schematy, modele, wykresy, diagramy, mapy** – pozwalają wyjaśnić teorie i koncepcje;

- f) **wypunktowania** – ułatwiają skanowanie informacji wzrokiem;
- g) **wyróżnienie istotnych informacji w tekście** – pogrubiona czcionka, ramki, znaczniki graficzne (np. wykrzyknik w przypadku kluczowej informacji czy żarówka na oznaczenie ciekawostki);
- h) **pytania i sformułowania skłaniające do samodzielnej refleksji** – wewnątrz tekstu („Zastanów się czy...” „Pomyśl...” „Czy wiesz, że...” „Zapamiętaj”);
- i) **cząstkowe elementy kontrolne** (sprawdzanie się, porządkowanie wiedzy):
 - testy wielokrotnego i jednokrotnego wyboru z bieżącą informacją zwrotną,
 - testy wielokrotnego i jednokrotnego wyboru – automatycznie sprawdzane przez system,
 - zadania z sugerowanymi odpowiedziami,
 - przesuwanie/przeciąganie słów,
 - uzupełnianie luk,
 - wybór odpowiedzi z list,
 - zaznaczanie właściwego słowa,
 - układanie w pary lub większe grupy zwrotów, wyrazów, twierdzeń;
 - zdania typu prawda/fałsz,
 - odkrywanie treści po kliknięciu,
 - sondy,
 - quizy,
 - interaktywne gry,
 - krzyżówki (rolą nauczyciela jest jedynie ułożenie haseł, ich układ generowany jest automatycznie przez system),
 - inne... (wg propozycji autora).

Należy pamiętać, że elementy służące samoewaluacji powinny zawierać informację zwrotną o błędnej lub/i poprawnej odpowiedzi, która wyświetli się studentowi po wykonaniu ćwiczenia.

Często lepsze efekty dydaktyczne można osiągnąć przedstawiając pełny tok postępowania w rozwiązywaniu zadania, a nie jedynie końcowy wynik. Możliwe jest wyświetlanie przygotowanego przez nauczyciela komentarza z informacją:

- dlaczego wskazana odpowiedź jest błędna,
- naprowadzającą na właściwą odpowiedź,

- jaki fragment (dany temat, slajdy, strony w podręczniku czy w dodatkowych materiałach zamieszczonych w pdf) student powinien jeszcze raz przeanalizować, proces rozwiązywania danego zadania był dla niego łatwiejszy).

Każdorazowo należy upewnić się, czy aktywności koncentrują się na celach i temacie modułu: zbyt dużo elementów interaktywnych może przysłonić cel zajęć, zbyt mało – spowodować utratę zainteresowania tematem.

2.4

Forma przygotowania materiałów

Studenci mają różne preferencje dotyczące uczenia się. **Uczenie się przebiega najefektywniej, gdy student angażuje jednocześnie kilka zmysłów w zdobywanie wiedzy.** Szczególne znaczenie w tym procesie ma głębokość przetwarzania informacji. Zmysłowy odbiór bodźców dokonuje się na najpłytszym poziomie (p. sensoryczny). Na drugim poziomie (p. semantyczny) pojawia się interpretacja odebranej informacji. Na najgłębszym poziomie (p. skojarzeniowy) dochodzi do aktywizacji posiadanej wiedzy, jej przeorganizowania i łączenia z nowymi elementami. W związku z tym materiały dydaktyczne powinny mieć atrakcyjną postać. Bardzo ważne jest, by tekst został wzbogacony o obrazy (wykresy, zdjęcia, tabele), uzupełniony materiałem dźwiękowym czy filmowym, a także posiadał elementy kontrolne odnoszące się do różnych poziomów przetwarzania informacji.

Treści modułów e-learningowych powinny mieć specyficzny charakter – pomiędzy językiem pisany a mówionym, powinny stanowić mniej informacyjny, a bardziej deskryptywny, logiczny wywód. Powinny zawierać metafory, porównania i liczne przykłady odnoszące teorię do praktyki. Wypunktowania, uzupełnione o schematy, są o wiele bardziej czytelne niż ciągły tekst.

Treści modułów e-learningowych

Poszczególne moduły (lekcje online) składają się ze slajdów.

Typowy slajd składa się z tekstu oraz zamieszczonych wraz z nim m.in. grafik, tabel, animacji.

Do każdego slajdu można dodać materiał filmowy lub audio.

a) Objętość pliku tekstowego

Treść modułu powinna zostać dostarczona w pliku o rozszerzeniu .rtf .doc lub .docx
Tekst powinien być znormalizowany w formacie A4 (do 20 stron na 2 godz. wykładu),
czcionka: Times New Roman 12p., interlinia: 1,5 wiersza. Objętość materiałów powinna
być dostosowana do specyfiki przedmiotu i czasu przewidzianego na jego realizację.

b) Narracja wykładu

Adresując treści, polecenia i pytania do odbiorcy, należy stosować **sformułowania w 2 osobie liczby pojedynczej** np. *zapoznaj się z, przeczytaj więcej, co sądzisz o? po zapoznaniu się z treścią tego modułu będziesz potrafił, obejrzyj film, zobacz przykład itd.*

Narracja modułu powinna być formułowana w 3 osobie, np. *zdaniem autora/autorów modułu, według autora przeprowadzonych badań, napisz do autora modułu itd.*

Treści powinny zawierać **pytania retoryczne i porządkujące**, skłaniające do samodzielnych refleksji, które mają na celu przełamanie monotonii tekstu np.:

Efektywne zarządzanie czasem koncepcyjnie jest stosunkowo prostym zagadnieniem, opartym na zestawie nieskomplikowanych reguł, technik. Dlaczego więc kwestia ta tak wielu pracownikom sprawia problem, dlaczego większość osób ma mniejsze lub większe problemy z zarządzaniem czasem?

W treści powinny zostać uwzględnione **zwroty aktywizujące odbiorcę**, zachęcające do działania, np. *porównaj pierwszą część tego podtematu z poprzednim, zastanów się nad słusznością stwierdzenia, zajrzyj na stronę www opisującą omawiane zagadnienie z innego punktu widzenia itp.*

c) Prezentacja treści

Istotne pojęcia lub **zdania** w treści modułu powinny zostać **wytluszczone** np.

W klasycznej teorii lokalizacji aspekt marketingowy przejawiał się jedynie w realizacji nielicznych funkcji z grupy funkcji wykonawczych - transportu i spedycji oraz poprzez gospodarowanie zapasami wyrobów gotowych.

Treści, które mają charakter poszerzający i mogą być zamieszczone na drugim poziomie (a nie na głównym slajdzie), należy zapisywać w klamrach np.

{Tylko dla zainteresowanych! Jeśli chcesz sam przekonać się, że o tej teorii pamiętamy nie tylko w Polsce, ale i w innych krajach, przekonaj się sam i odwiedź stronę <http://www.csiss.org/>}

Opis rysunków, wykresów i tabel powinien wyglądać następująco:

Tabela 1. Wyniki sondy e-sgh.pl

	tak	nie	nie wiem
wykładowcy	12	28	17
studenci	5	26	13

Źródło: opracowanie własne

W przypadku **powoływania się w treści modułu na tabelę, rysunek, wykres** etc. należy stosować określenia: zobacz w poniższej tabeli 1., porównaj ze sobą dane zawarte w tabelach 1. i 2., opisane zjawisko prezentuje rysunek 3. itd.

Cytaty należy zapisywać kursywą. Odnośnik (kolejna liczba, indeks górny) do przypisu zamieszczamy tuż po przytoczeniu, a jeżeli cytat kończy zdanie, to odnośnik znajduje się przed kropką (lub innym znakiem interpunkcyjnym) np.:

Dyrektor stacji ATVN powiedział: *Mamy stałych odbiorców za granicą, najwięcej w USA¹.*

Przypisy należy zamieszczać na dole strony (nie zaś na końcu modułu). Poszczególne elementy przypisu powinny być oddzielone od siebie przecinkami, a na końcu przypisu powinna znajdować się kropka.

Odnośniki do stron internetowych powinny prowadzić do rzetelnych, wiarygodnych serwisów i zostać odpowiednio oznaczone np.:

Szpringer W., *Wpływ nowych technologii na ochronę praw własności intelektualnej w internecie*, „e-mentor” 2015, nr 1(58), s. 60-74, <http://dx.doi.org/10.15219/em58.1157> (dostęp: 14.08.15 r.)

Wszelkie **elementy kontrolne** powinny zawierać oznaczony klucz prawidłowych odpowiedzi i komentarze nauczyciela np.:

Koncepcja motywacji wewnętrznej zakłada, że:

- a) najlepszym motywatorem są pieniądze,
- b) najlepszym motywatorem są świadczenia dodatkowe oferowane pracownikom,
- c) sam rodzaj pracy może motywować do jej wykonywania.
- d) zakres odpowiedzialności nie ma wpływu na motywację do pracy.

d) Elementy graficzne

Elementy graficzne powinny być dostarczone **w oddzielnych plikach z możliwością edycji** w postaci: **.jpg, .png, .tif, .psd, .xls** w jak najlepszej rozdzielczości, tak by obrazek był czytelny po zamieszczeniu go na stronie internetowej.

Pliki graficzne powinny zostać **jednoznacznie nazwane i dodatkowo zamieszone w tekście**, we właściwym dla nich miejscu.

e) Elementy audio i wideo

Pliki stanowiące głosowy komentarz do slajdów zawartych w systemie powinny zostać dostarczone **w formacie .wav lub skompresowanej formie mp3**. Przygotowując taki komentarz, należy zwrócić uwagę, aby został zapisany w pliku monofonicznym.

Jakość nagrania powinna być bardzo dobra (bez szumów i trzasków), tak aby kompresja dla potrzeb systemu nie powodowała znacznego pogorszenia komfortu odsłuchiwania. Nazwa pliku (podobnie jak w przypadku grafiki) powinna mieć następującą postać: nn.wav (lub nn.mp3), gdzie nn to numer slajdu, do którego nagranie powinno zostać dołączone.

Optymalny czas trwania filmów to 8-10 minut, dłuższy film lepiej podzielić na kilka mniejszych części.

Jeśli autor nie posiada technicznych możliwości dostarczenia tak przygotowanego materiału, opracowanie elementów graficznych, audio i wideo może być realizowane we współpracy z zespołem COE SGH wdrażającym materiał.

Tworząc materiał e-learningowy, należy ściśle przestrzegać prawa autorskiego. Należy również wymagać przestrzegania zasad prawa autorskiego od studentów.

Aby ustrzec się plagiatu, należy sporządzać stosowne przypisy zgodnie z prawem cytatu – dotyczy to wszystkich wykorzystywanych publikacji: tekstu, ilustracji, elementów dźwiękowych filmowych i innych.

Materiał e-learningowy nie może w całości składać się z zapożyczonych fragmentów. Tzw. dozwolony użytek umożliwia nauczycielowi opracowującemu treści e-learningowe wykorzystanie fragmentu większego utworu lub drobnego utworu w całości na potrzeby nauczania.

1. Przeanalizuj sylabus przedmiotu i cel dydaktyczny zajęć.

2. Wybierz treści adekwatne do celów kształcenia.

- Przejrzyj już posiadane zasoby pod kątem stworzenia modułu online.
- Sprawdź, czy w sieci istnieją zasoby otwarte związane z tym tematem, z których możesz skorzystać:
 - http://koed.org.pl/wp-content/uploads/2012/03/OZE_przewodnik_v4.pdf
 - <http://open.agh.edu.pl/>
 - <http://otwartzasoby.pl/>
 - <http://openmultimedia.ie.edu/>
 - <http://www.thetimes100.co.uk/>
 - <http://ocw.mit.edu/courses/>

3. Podziel treść na podtematy, określając jej strukturę.

4. Zastanów się, jak najlepiej zaprezentować temat i przedstawić informacje.

- Może wykorzystać nagrania wideo bądź audio?
- Zastanów się, jak ciekawie zobrazować treść za pomocą zdjęć, wykresów, tabeli, animacji, symulacji, case studies.
- Użyj hiperłączy (linków) – dodatkowe objaśnienia, definicje – dodatkowe zasoby.
- Tworząc nową treść, stosuj język półformalny.

5. Pomyśl, jak treść miałyby wyglądać na slajdzie – swoje sugestie dla osoby wdrażającej treść na platformę zaznacz w pliku (np. innym kolorem).

6. Zaprojektuj interakcję studenta z treścią:

- Wykorzystaj interaktywne elementy, budujące zaangażowanie studenta, które pozwalają na sprawdzenie zdobytej wiedzy (testy, zadania, case studies, pytania, krzyżówki itd.)
- Pomyśl, które z narzędzi chcesz wykorzystywać podczas zajęć online (forum dyskusyjne, czat, blog, wiki, linkownia, inne darmowe aplikacje Web 2.0 spoza platformy).

7. Upewnij się, czy opracowana treść jest użyteczna i adekwatna do celów zajęć.

8. Prześlij plik tekstowy do metodyka COE SGH.

PROWADZENIE ZAJĘĆ ONLINE

Wykłady online mogą prowadzić **pracownicy naukowo-dydaktyczni SGH**, którzy zgłosili przedmiot do oferty dydaktycznej na dany rok akademicki i opracowali materiały dydaktyczne z wykorzystaniem nowoczesnych technologii.

Prowadzenie wykładu online przynosi wiele korzyści wykładowcy:

- brak konieczności dojeżdżania na uczelnię w celu przeprowadzenia zajęć;
- oszczędność kosztów oraz czasu;
- możliwość prowadzenia zajęć z dowolnego miejsca na świecie (warunkiem jest jedynie dysponowanie urządzeniem z dostępem do internetu);
- główną treść wykładu autor przygotowuje jeden raz, a może ją wykorzystywać wielokrotnie, wprowadzając jedynie niezbędne aktualizacje i modyfikacje.

Wykładowca prowadzący zajęcia online jest zobowiązany do systematycznej pracy, bieżącego oceniania i udzielania studentom informacji zwrotnej. Powinien także aktywnie moderować dyskusje na forum. Zachowanie regularnego rytmu pracy na platformie pozwala wykładowcy ustrzec się przed nagromadzeniem zaległości.

Osoba prowadząca zajęcia w systemie e-sgh nie musi posiadać zaawansowanych umiejętności technologicznych – aktywne realizowanie wykładu online zależy przede wszystkim od skutecznej komunikacji, systematyczności i motywacji, a nie od kwalifikacji informatycznych.

Według Roberta Gagné¹ istnieje **dziewięć działań dydaktycznych** (ang. *Events of Instruction*), które determinują skuteczność procesu dydaktycznego i powinny pojawić się podczas każdej lekcji (w module online):

- przyciągnięcie uwagi;
- poinformowanie ucznia o celach;
- przywołanie wcześniej zdobytej wiedzy;
- prezentacja nowego materiału;
- udzielenie wskazówek ułatwiających przyswojenie wiedzy;
- zachęta do zastosowania zdobytej wiedzy w praktyce;

¹ Gagne, R. (1985). *The Conditions of Learning*, Fourth Edition. New York: Holt, Rinehart & Winston.

- dostarczenie informacji zwrotnych;
- zadanie praktyczne na ocenę;
- utrwalenie zdobytej wiedzy oraz odniesienie do nowych sytuacji.

Powyższe wskazówki powinny być uwzględnione także w procesie projektowania zajęć e-learningowych.

3.1 Przebieg zajęć online

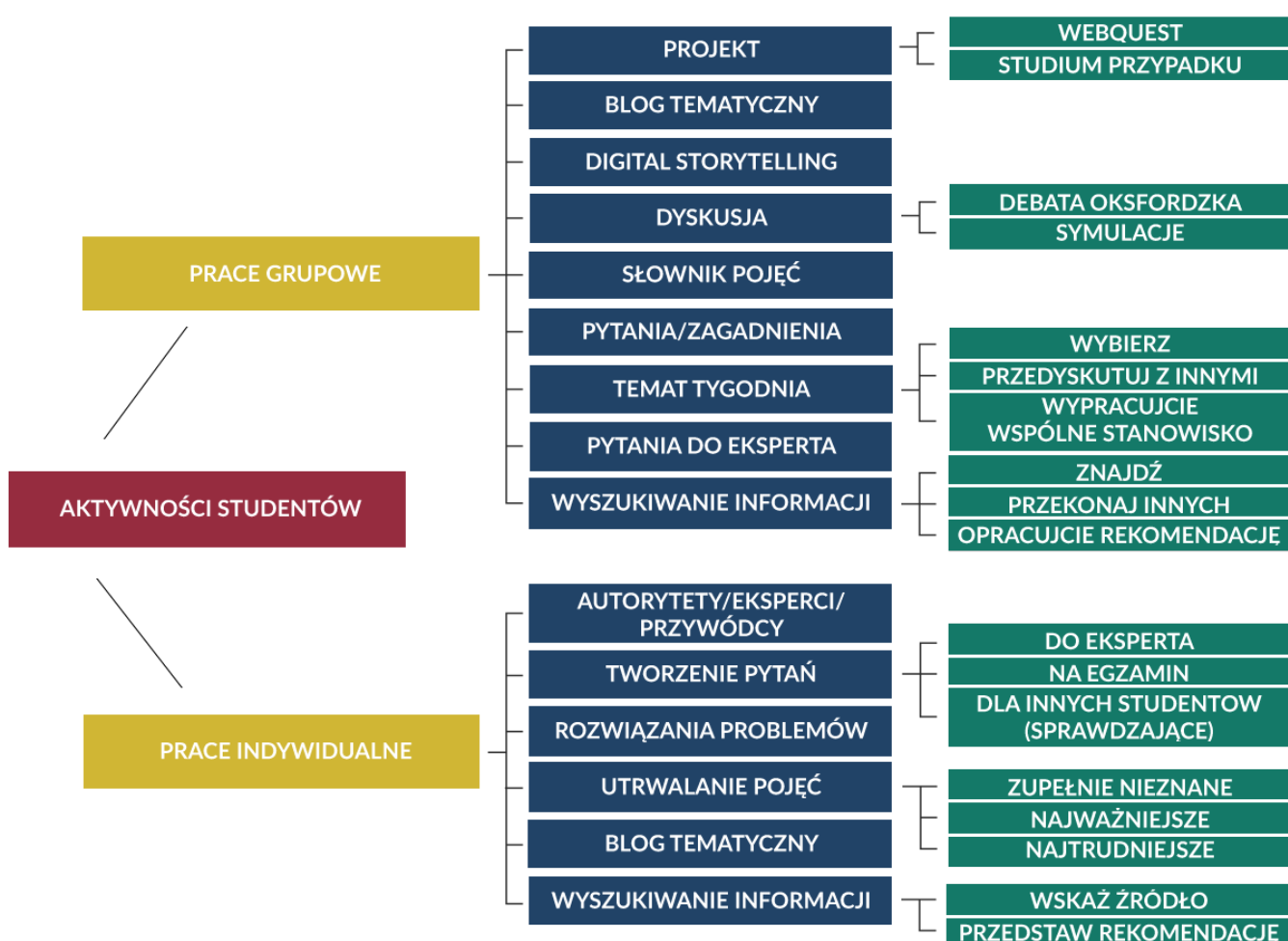
Moduły wykładowe, które składają się na dany przedmiot, udostępniane są według określonego **harmonogramu** (data planowanego udostępnienia modułu widnieje pod jego tytułem na stronie kursu). Daty udostępniania modułów są przypisywane w systemie LMS przez metodyków COE SGH po uprzednim uzgodnieniu ich z wykładowcą.

W przypadku wykładów online moduły udostępniane są w odstępach dwu- lub jedno tygodniowych przez cały semestr.

W przypadku realizacji zajęć tradycyjnych z uzupełnieniem w formie e-learningu (blended learning) moduły online mogą być udostępniane zgodnie z uprzednio ustalonym przez wykładowcę i przekazanym do COE SGH harmonogramem. Zależnie od wybranego wariantu moduły online mogą być udostępniane przez cały semestr jako uzupełnienie kilku wybranych zajęć tradycyjnych albo służyć realizacji jednej części materiału przedmiotu w całości na platformie w określonym czasie.

W ramach każdego z modułów **student jest zobowiązany do zapoznania się z treścią modułu oraz wykonania określonych przez wykładowcę aktywności online** (np. udział w dyskusji na forum lub czacie, wpisy na blogu, wykonanie zadania/testu, opracowanie artykułu czy case study itp.). Wykonując te działania, student gromadzi tzw. „małe punkty”, które wraz z punktami zdobytymi na egzaminie końcowym decydują o ocenie końcowej z danego przedmiotu. **Zalecane jest, by punkty za aktywność online stanowiły nie mniej niż 30% oceny końcowej i nie więcej niż 50%.**

Wykładowca może przygotować kilka małych zadań do każdego modułu lub też zaproponować jedno/dwa większe zadania do całego wykładu realizowanego w danym semestrze. Można także zaproponować studentom **wybór ścieżki zaliczenia przedmiotu**. Np. oprócz tradycyjnego egzaminu student deklaruje, czy chce aktywnie pracować przez cały semestr, czy też wybiera napisanie większego projektu/ pracy zaliczeniowej/ testu w miejsce systematycznej pracy. Wszystkie punkty zgromadzone przez studenta w ramach aktywności online są odnotowywane przez wykładowcę w wirtualnym dzienniku. Tam także powinna zostać wpisana ocena końcowa, widniejąca na protokole egzaminacyjnym.

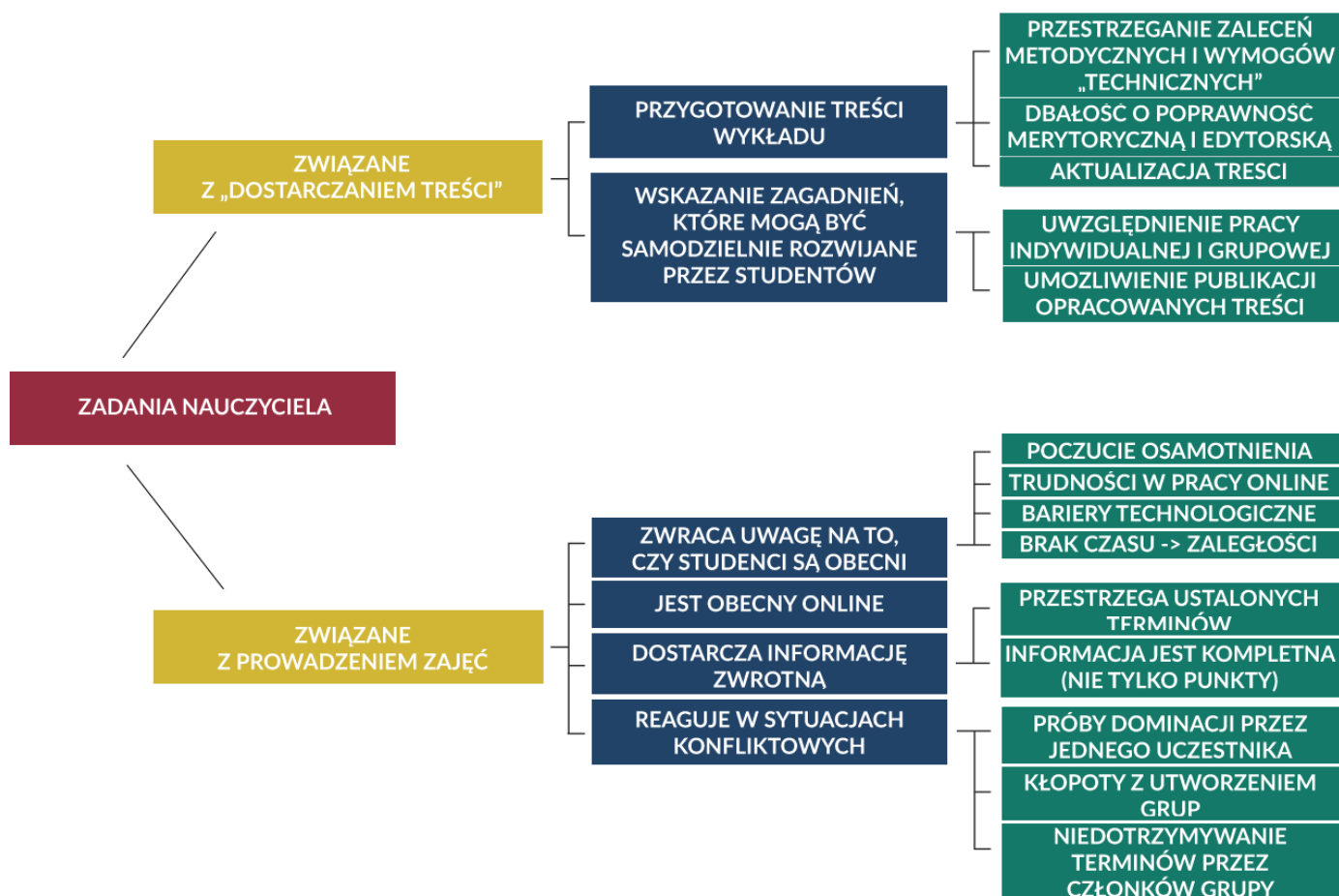
Na koniec semestru grupy wykładowe są **archiwizowane** – dzięki temu wykładowca ma zapewniony podgląd historii prowadzonych przez siebie zajęć.

3.2 Zadania e-nauczyciela

Wykładowca SGH, decydując się na prowadzenie e-zajęć, ma obowiązek systematycznie przeglądać materiał dydaktyczny udostępniony na platformie i aktualizować treści modułów.

Prowadząc zajęcia e-learningowe, wykładowca zobowiązuje się do:

- obecności na platformie;
- motywowania studentów do aktywnego uczestnictwa w zajęciach;
- przekazywania informacji zwrotnej;
- systematycznego uzupełniania punktów/ocen w wirtualnym dzienniku;
- przestrzegania ustalonych na początku semestru zasad zaliczania przedmiotu.

Dwa główne zadania e-nauczyciela związane z prowadzeniem zajęć to:

A. Zdefiniowanie zasad pracy studenta na zajęciach:

- ustalenie zasad oceniania,
- określenie głównego kanału komunikacji podczas zajęć,
- określenie terminów i sposobu rozwiązywania zadań.

B. Zaplanowanie aktywności realizowanych przez studentów w trakcie semestru.

- Przy planowaniu ćwiczeń, zadań, prac grupowych itd. należy zawsze mieć na uwadze cel zajęć.
- Trzeba także przemyśleć, w jaki sposób studenci najlepiej zdobędą nową wiedzę i jak przetrenują nowe umiejętności.
- Należy zaplanować, jak będą oceniane aktywności studenta: określić warunki zaliczenia – punktację, czas i sposób ich wykonania.
- Przy konstruowaniu aktywności należy uwzględnić późniejszy nakład czasu i zaangażowanie prowadzącego przy sprawdzaniu prac.

3.3 Narzędzia do realizacji aktywności online na platformie e-sgh

Strona kursu zawiera syntetyczne informacje o kursie oraz odnośniki do poszczególnych modułów. Nauczyciel ma możliwość edycji wybranych boxów na stronie kursu – może samodzielnie dodać **opis przedmiotu, zasady zaliczenia** oraz publikować **ogłoszenia** wraz z załącznikami dla poszczególnych grup.

Na stronie kursu dostępne są **narzędzia umożliwiające prowadzenie zajęć online**²: forum, dziennik i poczta, kalendarz, czat, wiki, linkownia, raport grupy. Ponadto strona kursu umożliwia szybkie śledzenie ostatnich aktywności studentów (najnowsze wypowiedzi na forum, wpisy na blogu i aktywność na wiki, polecane linki dodane przez użytkowników).

² Opis narzędzi oraz sposób ich wykorzystania dostępny jest w „Przewodniku po platformie e-sgh”, dostępnym po zalogowaniu się na platformie www.e-sgh.pl.

Forum – to główne miejsce merytorycznej dyskusji w ramach wykładu. Na forum nauczyciel zakłada pokoje (zwykle do każdego modułu tworzony jest osobny pokój) i w każdym z nich może określić termin publikacji postów. Forum to także miejsce, w którym pojawiają się ważne informacje organizacyjne. Nauczyciel może je publikować na tablicy ogłoszeń lub w założonym przez siebie pokoju. Wykładowca ma możliwość **oceniań wypowiedzi studentów na poziomie forum** (opcję włącza się na etapie zakładania/edycji pokoju i aktywowaniu „trybu oceniania” w pokoju).

Wirtualny dziennik – dzięki niemu nauczyciel może na bieżąco przyznawać punkty i stawiać oceny studentowi oraz je komentować. W dzienniku znajduje się także **poczta** – komunikator, który umożliwi kontaktowanie się nauczyciela ze studentem lub całą grupą, oraz wysyłanie i odbieranie wiadomości wraz załącznikami. W poczcie dostępne są także **arkusze punktowanych testów**, które rozwiązały studenci.

Kalendarz – pomaga w organizacji własnych zajęć, planowaniu terminów i wysyłaniu przypomnień na adres mailowy podany podczas rejestracji w systemie e-sgh.pl. Wykładowca może wpisać do kalendarza ważne wydarzenia (np. terminy udostępniania poszczególnych modułów i deadline wykonania zadań). Jeżeli zaznaczona zostanie opcja „wyślij przypomnienie”, na 3 dni przed każdym zaplanowanym w kalendarzu wydarzeniem użytkownik otrzyma wiadomość e-mail z treścią wydarzenia. **Wydarzenie może mieć charakter publiczny bądź prywatny.** Jeżeli nauczyciel zaznaczy powiadomienie publiczne, e-mail otrzymają również wszyscy studenci z grupy.

Grupa – to miejsce, gdzie nauczyciel zamieszcza swój profil widoczny dla studentów. Można także zapoznać się z profilami studentów oraz przejrzeć **raport aktywności grupy**, prezentujący w zbiorczej formie informacje o wypowiedziach na forum, czacie, blogu, wiki czy linkowni.

Czat – jako jedyne narzędzie na platformie wymaga synchronicznego spotkania w ustalonym wcześniej terminie. Dyskusja na czacie może stanowić jeden z elementów realizacji wirtualnych zajęć bądź też może pełnić funkcję tzw. wirtualnych konsultacji.

Blog – to dziennik internetowy, w którym wpisów mogą dokonywać zarówno nauczyciele, jak i studenci. Wykorzystanie bloga zależy od inwencji wykładowcy i studentów. Możliwe są różne warianty np.: wykładowca publikuje wpis, a studenci

mają tylko możliwość zamieszczania komentarzy lub też zarówno wykładowca, jak i studenci publikują posty i komentarze na blogu. System tagów (słów kluczowych) ułatwia porządkowanie tematów wpisów. Blog posiada duże możliwości edycyjne (m.in. zamieszczanie zdjęć, filmów – poprzez wstawianie linków z YouTube).

Wiki – to strona, którą każdy użytkownik platformy może edytować. Zmieniać można własne wpisy, jak też weryfikować i poprawiać wpisy innych użytkowników. Dzięki Wiki można:

- wspólnie budować słownik pojęć,
- pisać artykuły,
- tworzyć projekty grupowe.

Lista haseł zawiera alfabetyczny spis wprowadzonych wyrażeń. Hasła można również odszukać za pomocą wyszukiwarki.

Linkownia – to miejsce, gdzie można dzielić się ciekawymi zasobami odnalezionymi w sieci. Linki można sortować według nazwy, daty dodania lub oceny. Polecane strony mogą być oceniane przez użytkowników za pomocą gwiazdek wyświetlanych obok konkretnego linku.

Na etapie projektowania zajęć e-learningowych nauczyciel powinien zaplanować, które formy aktywności studentów w trakcie semestru będzie wykorzystywał, jakich narzędzi będzie używał i w jaki sposób wpisują się one w zasady zaliczenia zajęć.

Niezbędnik sgh

Niezbędnik e-sgh (www.e-sgh.pl/niezbednik) jest częścią platformy e-learningowej e-sgh i służy wykładowcom SGH do samodzielnego zarządzania materiałami dydaktycznymi. Może być on dowolnie wykorzystywany jako wsparcie tradycyjnie prowadzonych zajęć na studiach wszystkich stopni i trybów w SGH.

Zasoby zamieszczane przez autora w Niezbędniku e-sgh nie mogą być postrzegane w kategoriach zajęć online. Tym samym za aktywność w Niezbędniku e-sgh wykładowcy nie przysługują godziny do pensum.

Niezbędnik e-sgh umożliwia wykładowcom tworzenie autorskich stron edukacyjnych, zamieszczanie materiałów dydaktycznych i komunikowanie się ze studentami. Aplikacja posiada użyteczne i proste w obsłudze narzędzia, np. forum dyskusyjne, dziennik i pocztę czy testy. Na stronie przedmiotu wykładowca może zamieścić np. sylabus, pliki z dodatkowymi treściami powiązаныmi z wykładami czy zadaniami do wykonania, odnośniki do zasobów zewnętrznych w sieci, a także wyniki egzaminów.

Jedno konto w Niezbędniku pozwala wykładowcy na założenie dowolnej liczby przedmiotów z różnymi treściami i funkcjami. Każdy z przedmiotów może być prowadzony w jednym z dwóch języków (polskim lub angielskim). Przy każdym z przedmiotów wykładowca może zdecydować, czy dostęp do niego będzie mogła uzyskać każda osoba, czy tylko użytkownik platformy e-sgh.pl, który wypełni odpowiednią kartę zgłoszeniową.

Szczegółowa instrukcja dla użytkownika dostępna jest na stronie głównej Niezbędnika: https://www.e-sgh.pl/niezbednik/Niezbednik_Instrukcja.pdf.